

טלטול מן הצד לצורך דבר המותר - שיעור 155

- 1) Removing wax from candle holders on יום טוב
- 2) Moving menorah to generate light in another room
- 3) Carrying child holding מוקצה
- 4) Walking with child holding מוקצה
- 5) Opening drawer containing מוקצה
- 6) Carrying keychain with מוקצה key
- 7) Opening door which has מוקצה on it
- 8) Carrying tray with מנורה & חלה

I. מה נחשב טלטול מן הצד

- (א) עיין במ"ב (ש"ט - סק"ז) שכתב שיכול להגביהה החבית עם האבן דהרי הוא רק טלטול מן הצד כיון שאינו מטלטל המוקצה להדיא בידים רק עם ההיתר וכוונתו ג"כ בשביל שהוא צריך להיתר ואפ"ה כשהיה אפשר לו בניעור צריך נייעור דוקא
- (ב) שיטת הר"ן (שצט מ"ג:) דטלטול בגופו הוי טלטול מן הצד דמותר לצורך דבר המותר כגון לנענע בגופו קש לצורך המטה לשכב עליה (שצט קמ"ח.) ואפילו נגע גופו בהמוקצה ואנן פסקינן כשיטת הרא"ש בכירה (דף מ"ג:) דטלטול בגופו לא חשיב טלטול כלל וטלטול בגופו כיון שהוא נגע בהמוקצה אינו חשוב טלטול מן הצד כן פסק השו"ע (ש"ח - ח) והרמ"א (ש"ח - ג) והמ"ב הנ"ל
- (ג) הבה"ל (צסימן רס"ה - ד"ה "פין") הביא דעת האר"ז דבנגיעה במנורה תלויה אע"פ שמתנדנדת על ידי זה אין בזה איסור טלטול מוקצה משום דמיקרי טלטול מן הצד דכל טלטול במקצת דמי לטלטול מן הצד ונראה שכן פסק הרמ"א אבל ע"ע במג"א ובבה"ל (ש"ח - י"ח ד"ה "מקסה צנצ הסוס")
- (ד) למעשה אנן פסקינן דטלטול מן הצד לצורך דבר האסור אסור לכן אסור להפך המת ממטה למטה מפני החמה דטלטול מן הצד לצורך דבר האסור הוא (ש"ח - ח) אבל אם צריך למקום המת מותר להופכו (ש"ח - ח) וכן צנון הטמן בארץ נוטלו אע"פ שבנטילתו מזיז עפר וכן שכח אבן על פי חבית או מעות על הכר שמותר לנערם לצורך החבית והכר (שצט קמ"ג: ש"ט - ד) אבל משום פסידת המוקצה אפילו נייעור אסור מיהו בשער הציון (ש"ט - חות י"י) כתב דאפשר בנייעור קיל טפי ומותר אפילו לדבר האסור וכן יש לטלטל כלכלה שיש בה פירות רטובים ואבן ואינו יכול לנער הפירות משום טלטול מן הצד לצורך דבר המותר

II. הסרת שיעור מהפמוט של המנורה ביום טוב

- (א) עיין במ"ב (ש"ח - ס"ק קט"ז ושי"ח - סקל"ד) דמותר לגרר קליפים ע"י סכין מן המפה אם הוא צריך להשתמש במקום שמונח שם העצמות והקליפים דזה מקרי טלטול מן הצד לצורך דבר המותר וכ"כ הט"ז (סק"ח) ועיין ברמ"א (סימן תמ"ו - ג) לענין דחיפת חמץ מן הגג
- (ב) ושו"ע הרב (ש"ח - ס) חלק על הט"ז דטלטול מן הצד לא הוי אלא במקום שהאיסור מיטלטל מאליו אבל ע"י הסכין נעשה לו כיד אריכתא
- (ג) דעת החזו"א (מ"ז - סק"צ) דהיתר טלטול מן הצד משום דאז מתיחס הטלטול אל ההיתר לכן כתב דזהו דוקא כשמטלטל המוקצה עם הכלי דשם הטלטול על הכלי משא"כ כשדוחף המוקצה כיון שמתעסק במוקצה שם הטלטול על המוקצה ואסור ולא כהמ"ב שסבר דהקילו לצורך היתר אע"פ שמתיחס הטלטול למוקצה
- (ד) אפשר המחלוקת המ"ב וחזו"א תלוי במחלוקת ראשונים (שצט :) לענין

קדירה שהיתה טמונה בגיזי צמר שהם מוקצה ורוצה להתזירה לגומא שנתקלקלה לרש"י אסור לפי שמזיו הגיזין לכאן ולכאן ולרא"ש האיסור משום גזירה דודאי יטלטל הגיזין בידו לתקן מושב הקדירה (עיין שבות יצחק דף קכ"ט) ועיין בערוך השלחן (ה"ט - ה) שמחלק בין להזיזו הרבה דאז הוי כטלטול ממש בידים

(ה) אפשר המחלוקת בין השו"ע הרב (רע"ז - ו) ובין הפמ"ג (צמ"ז ע"ח - סק"ח) בענין לטלטל נר בטלטול מן הצד כדי להאיר בו בחדר אחר דדעת הגר"ז (ע"ט) דאסור דהואיל ומטלטל לצורך גוף האיסור והפמ"ג והמג"א מתירים דחשיב לצורך דבר המותר כלומר ההשתמשות בנר להאיר אפשר גם זה תלוי במחלוקת המ"ב והחזו"א דהגר"ז ס"ל כחזו"א דכשהתיחסות לצורך המוקצה שם הטלטול על המוקצה אבל דעת פמ"ג ומג"א כהמ"ב דכיון דטלטול מן הצד לא היה טלטול גמור התירוהו חכמים לצורך היתר וא"כ אם התירוהו לצורך מקומו כ"ש שהתירוהו לצורך גופו (עיין ספר שבות יצחק קל"ו)

(ו) גם שאילת הגרע"א שהובא בבית מאיר (ע"י - ח) בתיבה ובתוכו כיסים צוררים מעות וגם טבעות יקרות באבנים טובים אם מותר לטלטל התיבה דאפשר דמקרי הפסד מחששא דאם ינער המעות אפשר שייגנב וכדומה או דדוקא ע"י ההפסד דבר ההיתר בזה מותר אבל אם ההפסד בדבר האסור מקרי טלטול לצורך דבר האסור אפשר דתלוי במחלוקת המ"ב וחזו"א דלמ"ב מקילים טלטול זו במקום הפסד ולחזו"א אסירים טלטול זו שהיא מתיחס להמוקצה

(ז) למעשה יש להתיר לנקות את הפמוט בסכין משעוה כדי להניח נר חדש ביום טוב משום דרובו המתירים עיין בשו"ת באר משה (ח - ק"ל) ושש"כ (י"ג - סעיף מ"ג) ושכן היה בחיי"א (כלל ז"ז - ז) וכן דעת המ"ב והט"ז ופמ"ג הנ"ל וגם יש להצטרף דעת הגרע"א (זהערות לט"ז סק"ז המדפס דפי השו"ע - צסס"י ת"ק) דהדלקת נרות חשיב לצורך אוכל נפש ולצורך אוכל נפש הותר טלטול מוקצה (תק"ט - ז) ועיין בשיעור 154

III. טלטול ע"י תינוק

אסור להרים ילד כשאבן או מוקצה אחר בידו וצריך ביאור מאי שנא האי דין משאר טלטול מן הצד וצריך לומר זה דומה לכלכלה שיש בו פירות ואבן בתוכו ויכול לנער את האבן ואם יש בו געגועין עליו דומה לפירות המטונפים ומותר או יותר דומה לאבן על פי החבית ודוקא אבן אבל דינר לא ויש אוסרים אפילו לאחוזו התינוק בידו והוא מהלך ברגליו דחיישינן דילמא נפיל ואתי אבוה לאתויי (ועיין בה"ל ע"ט - ח - ד"ה "וי"ב")

IV. עוד הערות בענין טלטול מן הצד

(א) מגירה שיש בה מוקצה וגם היתר החשוב ממנו אע"פ שלא נעשית המגירה בסיס לאיסור מ"מ אם יודע שיצטרך לפותחה בשבת אין לו לסמוך על זה דהוי טלטול מן הצד לצורך דבר המותר אלא יש להסיר המוקצה מבעוד יום

(ב) וכן מפתחות שיש בו גם מוקצה כגון קוצץ צפרניים או מפתח שהוא מוקצה יש להפרידו מבעוד יום ועיין במ"ב (ע"ח - סק"ז) דאין לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו אם אפשר לעשות התשמיש ע"י כלי שמלאכתו להיתר

(ג) וכן בדלת המקרר י"א שצריך להסיר המוקצה מבעוד יום ועיין בתוספות (שנת ק"כ: ד"ה "פותח") לענין נר אחורי הדלת

(ד) וכן טס זהב שהניחו עליו המנורה ופְּכַר לחם מותר בטלטול עיין בבה"ל (ע"ט - ד - ד"ה "כדי") בשם הגרע"א דדוקא שוכח גמור מותר להגביה משא"כ במניח על מנת להגביה אסור ובאופן זה רק ניעור מותר ע"ע בספר טלטולי שבת (דף ח) בשם רב משה שיש אופן המותר